

Załącznik 5

Materiały dla rodziców, nauczycieli i opiekunów dzieci z mutyzmem wybiórczym.

Co powiedzieć kiedy...

...inni potrzebują szybkich wyjaśnień (zrób to na osobności):

„Mutyzm wybiórczy to zaburzenie lękowe – jeśli nic z tym nie będziemy robić, lub będziemy to traktować jako problem wychowawczy, wtedy lęk tylko się pogorszy.”

„To nie jest nieśmiałość, jest to raczej silna trema. Dziecko dosłownie zastyga i czasem nie może wydobyć z siebie słowa.”

„Mutyzm wybiórczy to strach przed odzywaniem się do każdego spoza swojej strefy komfortu. To strach taki, jak strach przed kotami, lub określonymi produktami spożywczymi – mimo, że nie ma się czego bać, to i tak dziecko doświadcza uczucia wielkiej paniki”.

... ludzie mówią do dziecka „dzień dobry” lub „do widzenia”, lub oczekują, że dziecko powie „dziękuję”:

Uśmiechnij się i spokojnie kontynuuj rozmowę. Dzieciom z mutyzmem wybiórczym bardzo trudno jest dostosować się do konwencji społecznych i nie jest to także ich priorytetem. Jeśli uznasz to za potrzebne, wyjaśnij później, że dziecko nie chciało być nieuprzejme.

... ludzie robią niestosowne uwagi przy dziecku:

Szybko zareaguj i pomniejsz znaczenie tych uwag czy pytań zgodnie z poniższymi sugestiami. Pokaż, że nie interesują cię one i szybko zmień temat. Jeśli uznasz to za potrzebne, spotkaj się z tymi osobami i wyjaśnij im, jak mogą pomóc dziecku w przyszłości.

... dorośli naciskają na dziecko, żeby coś powiedziało np. „Będziesz dzisiaj do mnie mówić?”, „Zapomniałeś języka w gębie?”, „Co się stało? Czy coś jest nie tak?”:

„Musisz poczekać i zobaczysz, czy się odezwie!”

(do dziecka) „Bardzo to śmieszne co ta osoba powiedziała, prawda?”

„[imię dziecka] radzi sobie naprawdę świetnie, wszyscy jesteśmy bardzo zadowoleni z jego/jej postępow.”

„Wszystko jest w porządku, [imię dziecka] lubi słuchać, prawda?”

... inne dzieci odpowiadają za dziecko (dziecko jeszcze nie jest w stanie rozmawiać z tobą):

Zgódź się na to po to, aby dziecko stopniowo było w stanie rozmawiać z innymi dziećmi w twojej obecności.

„Dziękuję. Sprawdź teraz z [imię dziecka] czy dobrze to zrozumiałam/em.”

„Czy to się zgadza [imię dziecka]? (Dziecko potwierdza kiwając głową).

(wykorzystaj inne dziecko jako pośrednika) „Czy mogłabyś/mógłbyś zapytać [imię dziecka], z kim chciałaby/chciałby siedzieć?”

... inne dzieci pytają, dlaczego dziecko z mutyzmem wybiórczym nie mówi:

„Każdy z nas ma coś, co jest dla niego wyjątkowo trudne. [imię dziecka] odezwie się jak tylko będzie czuł/a się na to gotowy/a. Prawda?”

„[imię dziecka] jeszcze nie odezwało się do nas w szkole, ale kiedy to zrobi, to wtedy nie możemy być ani zaskoczeni, ani zdziwieni, będziemy z nim/nią rozmawiać tak, jakby zawsze to robił/a.”

„Niektórym z nas trudno jest rozmawiać, kiedy wokół znajduje się dużo osób. Łatwiej będzie, jeśli będziecie się bawić/pracować w parach.”

„[imię dziecka] pracuje nad tym, bądźcie dobrymi przyjaciółmi i poczekajcie, aż to się stanie.”

... inne dzieci mówią ci, że dziecko nie umie mówić:

„[imię dziecka] jest naprawdę rozgadany w domu i jeśli wszyscy pomożemy mu, i będziemy cierpliwi, wtedy on/a będzie mógł/mogła się także odzywać w szkole, prawda [imię dziecka]?”

„[imię dziecka] mówi dużo w domu i pracuje nad tym, żeby odzywać się także tutaj.”

„Jeśli będziesz mieć szczęście, to możesz być pierwszą osobą, do której [imię dziecka] odezwie się w szkole – ale to nie będziesz ty, jeśli będziesz się tak dalej zachowywać!”

„Oczywiście, że [imię dziecka] potrafi mówić! Ale teraz woli słuchać i pomyśleć, prawda [imię dziecka]?”

... dziecko zgłasza się do odpowiedzi lub zostało zadane mu pytanie:

Uśmiechnij się i poczekaj 5 sekund. Jeśli odpowiedź nie padnie, spokojnie kontynuuj rozmowę: „Brawo! Widzę, że znasz odpowiedź! Kto jeszcze chce odpowiedzieć?”

„W porządku, zapisz sobie/pokaż mi później/powiedz Alicji, co chciałeś/aś powiedzieć.”

„Pozwólmy [imię dziecka] pomyśleć nad tym.” (wyjaśnij na osobności, że [imię dziecka] jeszcze nie jest gotowy/a na bezpośrednie pytania).

... dziecko odzywa się po raz pierwszy i/lub inne dzieci to komentują:

Zareaguj na to, co powiedziało dziecko tak, jakby zawsze mówiło (bez bezpośredniej pochwały):

„Świetny pomysł!”, „To brzmi jak świetna zabawa!”, „Zróbmy to!”, „Wspaniała odpowiedź!”

„Zawsze wiedzieliśmy, że [imię dziecka] kiedyś się odezwie.”

„To świetnie! – A co jeszcze dzisiaj robieś/aś?”

... nie możesz usłyszeć, co mówi dziecko:

Jeśli jesteś sam na sam z dzieckiem powiedz, że przykro ci, że nie usłyszałeś/aś, ale nie proś dziecko, żeby powtórzyło lub mówiło głośniej. Postaraj się nie zwracać na to uwagi innych. Podziękuj dziecku za wypowiedź i jeśli uznasz to za potrzebne, poproś o wyjaśnienie później na osobności.

To są tylko przykłady, które mogą być zaadaptowane, zależnie od wieku dziecka, czy konkretnej sytuacji – na pewno wymyślisz więcej możliwych odpowiedzi! Ostatni przykład z każdej grupy jest zasadniczo bardziej odpowiedni dla starszych dzieci.